

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ В УМОВАХ ТЕХНОЛОГІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ON-LINE КОМУНІКАЦІЇ

Нагаєв В.М., доктор педагогічних наук, професор,
Державний біотехнологічний університет, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3130-6112>
E-mail: nagaev@btu.kharkov.ua

Кускова С.В., кандидат економічних наук, доцент,
Державний біотехнологічний університет, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4725-3537>
E-mail: Lana.svetlana.kuskova@ukr.net

В умовах воєнного стану в Україні освітній простір потребує інноваційних перетворень організації дистанційного навчання. Ці зміни зумовлюють формування нових принципів та форм управління самостійною роботою (СР) студентів, яка має базуватися на впровадженні віртуального творчого освітнього середовища, інноваційних педагогічних технологій, електронних платформ та цифрових засобів передачі інформації. Швидкий перехід на віртуальну педагогічну платформу виявив ряд проблем як для викладачів, так і для студентів з точки зору організації самостійної роботи [1].

Метою дослідження є аналіз сучасних дидактичних підходів щодо організації самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання; визначення особливостей формування стратегії самоуправління самостійною роботою студентів під час впровадження педагогічної технології управління навчально-творчою діяльністю (НТД). Самостійність як якість особистості студента виявляється у самостійній роботі, яка дозволяє ефективно відпрацьовувати професійні вміння та навички без допомоги ззовні [2]. Управління самостійною роботою студентів визначається технологічним процесом планування стратегії освітньої діяльності, мотивації та самоорганізації НТД, впровадження дієвої системи зворотного зв'язку на основі здійснення функцій саморефлексії. Концептуальним напрямом ефективного функціонування системи управління СР є зміна чинної парадигми освіти, в центрі якої знаходиться університет,

викладач та його професійні знання, на нову – гуманістичну парадигму життєтворчості, в центрі якої має стати студент, його потреби до творчості на основі самоуправління у структурі професійної компетентності [3].

Як зазначається в останніх положеннях національної стратегії розвитку освіти в Україні – освіта майбутнього повинна ґрунтуватись на поєднанні інформаційно-цифрових технологій та індивідуальних технологій розвитку особистості у межах загальної електронної платформи [4]. Виходячи з цих положень, нами запропоновано до впровадження педагогічну технологію управління навчально-творчою діяльністю здобувачів в системі організації їх самостійної роботи (рис. 1).

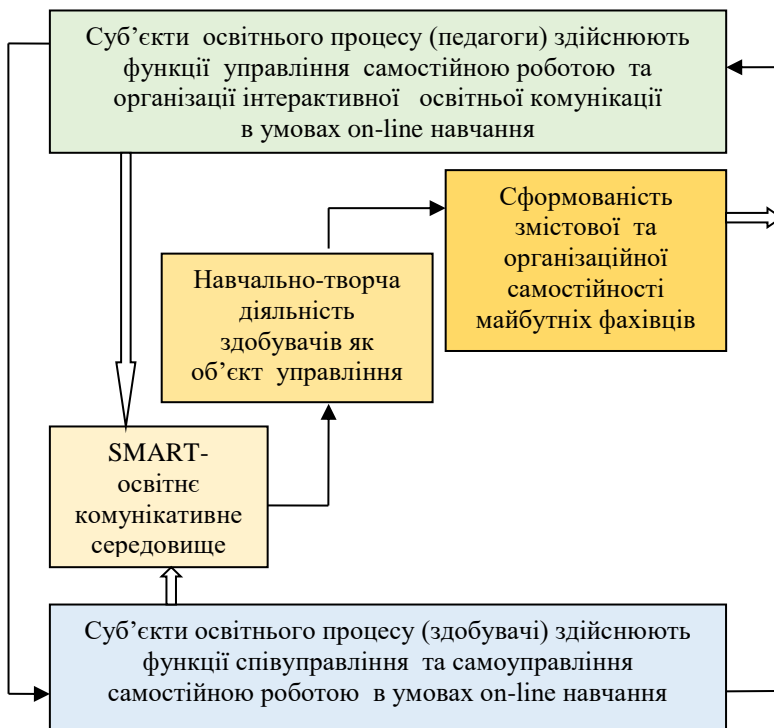

Рис. 1. Модель організації самостійної та індивідуальної роботи здобувачів в умовах освітньої on-line комунікації

В основі управління СР має бути покладена методологія, спрямована на індивідуальну роботу студентів зі структурованим навчальним матеріалом, що передбачає творче спілкування з віддаленими експертами. Наприклад, набуття практичного досвіду в умовах виробництва потребує постійних консультацій студентів з фахівцями відповідного профілю. Для цього навчальний процес підготовки кадрів повинен бути забезпечений відповідною системою управління з можливістю проводити виробничі екскурсії, практики, консультації, стажування тощо. Система управління СР студентів має бути побудована на основі активної навчально-творчої діяльності з можливістю впливати на механізми її реалізації. Наприклад, педагогічна технологія управління НТД на мікрорівні дозволяє індивідуалізувати НТД студентів у багатьох аспектах (зміст навчання, темп засвоєння навчального матеріалу, методи НТД, контроль НТД). Студент має можливість виконувати індивідуальну роботу у формі індивідуальних занять під керівництвом викладача або самостійно у позааудиторний час за окремим графіком з урахуванням особистих потреб і можливостей.

Для ефективного функціонування управління СР педагогічна система закладу вищої освіти на макрорівні має визначатися такими складниками: 1) навчальний заклад як організаційна структурна мережа управління СР; 2) навчально-інформаційні центри з координації управління СР; 3) інформаційні ресурси підтримки управління СР; 4) технічні і програмні засоби забезпечення управління СР; 5) викладачі-консультанти; 6) студенти. Самостійна робота студентів базується на їхній навчально-творчій діяльності, що пов'язана з умінням працювати з інформаційно-дидактичним модулем, на який покладаються консультативні і навчально-дидактичні функції. Основним складником управління СР в умовах педагогічної технології управління НТД є інформаційно-навчальне середовище, яке має містити: інформаційно-навчальний матеріал; засоби контролю знань; засоби спілкування [3; 5].

Оскільки міра самоуправління НТД студентів тісно пов'язана з повнотою представлення викладачем даних про

структуру і засоби навчання та контролю, для організації СР важливо побудувати відповідну дієву інформаційну систему. Педагогічний вплив забезпечується процесом управління (викладачем), співуправління (викладачем і студентами) та самоуправління (студентами). При цьому для ефективної реалізації системи управління СР потрібно забезпечити високий рівень децентралізації управлінського впливу, створити таку структуру дидактичного процесу, за якої студенти матимуть можливість доповнювати інформаційну підсистему елементами самопланування, самоорганізації та самоконтролю відповідно завдань фахової підготовки.

Фокусоване інтерв'ю експертів, яке було проведене авторами (вибірка 63 викладачі Державного біотехнологічного університету, час проведення 2021-2023 роки). Дослідження свідчать про те, що на онлайн заняттях увага педагогів фокусується насамперед на презентації методичному забезпеченні організації самостійної та індивідуальної роботи студентів у межах навчальної програми. Від педагогів виникає потреба не тільки передавати знання, але й здійснювати більше комунікацій зі студентами, мотивувати їх, допомагати орієнтуватися в ресурсах інформації. Важливе значення має саморегульоване навчання (SRL) – самостійні зусилля студентів по досягненню академічної успішності.

Висновки. Організаційними компонентами управління СР за педагогічною технологією є такі: 1) організація роботи викладача з впровадження дидактичної моделі СР; 2) самоуправління НТД студентів під час їхньої самостійної та індивідуальної роботи; 3) налагодження дієвого діалогового зв'язку в системах: «викладач-студент» та «студент-студент»; 4) контроль та самоконтроль результатів СР.

Відповідно до умов організації самостійної роботи студентів за педагогічною технологією управління НТД студентів, характерними рисами управління СР можуть бути: технологічність за системою дидактичних модулів, що дозволяє студентам сформулювати індивідуальну стратегію самоуправління НТД; гнучкість (студенти відвідують навчальні заняття за індивідуальним графіком); паралельність (НТД може здійснюватися одночасно з іншим напрямом підготовки);

інноваційна роль студента (розвиваються нові форми діяльності студентів, такі як: самоуправління, самоорганізація, автодидактика, рефлексія, використання сучасних інформаційних технологій та ін.); управлінська функціональна спрямованість НТД студентів, яка розширює і оновлює функції того, хто навчається, робить його суб'єктом педагогічного процесу на основі функцій управління, співуправління та самоуправління; децентралізація педагогічного впливу (паритетність стосунків між викладачами та студентами забезпечує збільшення питомої ваги самоуправління НТД).

Бібліографічний список:

1. Буйдіна О. Інновації в освіті: світовий досвід і місцеві практики. *Імідж сучасного педагога*. № 1(190), 2020. С. 16-22.

2. Нагаєв В., Новікова В., Чалий І. Нагаєва Г. Формування стратегії самоуправління самостійною роботою студентів в умовах дистанційного навчання. *Пайдея в дзеркалі європоцентричних трансформацій українського культурно-освітнього простору*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. присвяч. 97-й річниці з дня народження Мішеля Фуко (16-17 берез. 2023р.). Вінниця : ТОВ "Друк плюс" 2023. С. 34-40.

3. Nagayev V., Sahachko Y., Nagayeva G., Chervonyi S., Beznos, Y. Motivation Principles of Self-management in the Professional Training of Engineers Under the Conditions of Forming the Creative Competence. *Advances in Design, Simulation and Manufacturing VII. DSMIE 2024. Lecture Notes in Mechanical Engineering*. Springer, Cham. 2024. P. 521-530. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-61797-3_44.

4. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. Розпорядження КМУ від 23 лютого 2022 р. № 286-р. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.

5. Ключко О. В. Професійна підготовка майбутніх менеджерів аграрного виробництва засобами сучасних інформаційно-цифрових технологій: монографія. Вінниця : Т. П. Барановська, 2018. 350 с.